

Rekenkamercommissie Waalwijk

Jaarverslag 2023

1. Inleiding

Jaarlijks brengt de rekenkamercommissie verslag uit over haar werkzaamheden. De rekenkamercommissie is een commissie van de raad. Deze commissie doet op een onafhankelijke wijze onderzoek naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door de gemeente gevoerde bestuur en beleid. De commissie biedt de raad een extra handvat om haar kaderstellende en controlerende taak uit te voeren. Dit doet de commissie door ex post of ex ante onderzoek uit te voeren.

2. Rekenkamercommissie samenstelling

De rekenkamercommissie bestaat uit uit mevrouw J. Hendrickx (voorzitter), mevrouw D. van Gestel-Mulders (lid) en de heer M. Barrois (lid).

Vanuit de griffie vervult mevrouw F. Opperman de functie van secretaris.

3. Rekenkamercommissie onderzoek

In 2022 zijn verschillende onderzoeken opgestart. In 2023 heeft de inhoudelijke afronding van deze onderzoeken plaatsgevonden, en zijn deze gepresenteerd aan de raad.

Het betreft de volgende onderzoeken:

1. DoeMee-onderzoek: Participatie en Omgevingswet (februari 2023)
2. Tussen subsidie en markt: Een onderzoek naar subsidiëring en beheer van maatschappelijk vastgoed in Waalwijk (mei 2023)
3. Rekenkameronderzoek Waalwijk: Integraal Uitvoeringsplan (IUP) (oktober 2023)

➤ 1 DoeMee-onderzoek: Participatie en Omgevingswet

Inleiding

In 2023 heeft de rekenkamercommissie een evaluerend en toekomstgericht onderzoek opgeleverd naar hoe het beleid en de uitvoering van participatie in de gemeente Waalwijk verloopt en in hoeverre de gemeente is toegerust op de naderende invoering van de Omgevingswet.

De centrale vraagstelling luidt: op welke manier geeft de gemeente uitvoering aan burgerparticipatie en welke lessen zijn te trekken voor de toekomst, met het oog op de invoering van de Omgevingswet?

Conclusies

De rekenkamercommissie trekt op basis van de gemaakte analyse de volgende conclusies:

1. Waalwijk hanteert creatief participatiebeleid
2. Geen duidelijke definitie van participatie en onduidelijkheid over wanneer participatie 'geslaagd' is
3. Participatie-instrumenten sluiten niet altijd aan bij participatieniveaus
4. De routekaart en de website voldoen voor inwoners, maar zijn onvoldoende toereikend voor de gemeentelijke organisatie
5. Waalwijk is onvoldoende voorbereid op de Omgevingswet

Aanbevelingen

1. Stuur als raad meer op participatie
De raad heeft in alle drie de onderzochte participatietrajecten een beperkte rol. De raad laat hiermee veel vrijheid aan de ambtelijke organisatie. Het is aan te bevelen om als raad een meer proactieve houding aan te nemen ten aanzien van participatietrajecten. Hierbij is het cruciaal dat de volksvertegenwoordigende functie van de raad wordt onderscheiden van de kaderstellende en controlerende functie.
2. Maak afspraken over de rollen van de raad en het college
De routekaart stelt hiermee de spelregels voor participatie vast in een overzichtelijk geheel. Hierin worden de rol van de raad en het college niet getypeerd. Wat wordt er van hen verwacht in participatietrajecten? Welke verantwoordelijkheden hebben zij? En waar in het proces dienen ze betrokken te worden? Het valt dan ook aan te bevelen om deze rollen van te voren vast te leggen.
3. Creëer specifiek beleid en/of handvatten voor de ambtelijke organisatie
Het is aan te bevelen voor de ambtelijke organisatie een aparte aanpak op te stellen. Hierbij is het belangrijk om in ieder geval de volgende twee onderdelen mee te nemen. Ten eerste helpt het als er een duidelijke visie op participatie is. Ten tweede dient er gesproken te worden over welke handvatten hierbij gewenst zijn.
4. Creëer specifiek beleid en/of handvatten voor commerciële initiatiefnemers
Het is dan ook aan te bevelen om een aparte aanpak, bijvoorbeeld in de vorm van een routekaart, te creëren voor commerciële initiatiefnemers. Spreek af wat de verhoudingen tussen de gemeente en de ontwikkelaar zijn in het participatieproces. Maar ook of en wanneer het participatieplan van de ontwikkelaar wordt getoetst en eventueel voorzien van feedback door de gemeente.
5. Geef aandacht aan evaluatie van participatietrajecten
Bij het opstellen van nieuw beleid is het aan te bevelen expliciet aandacht te geven aan evaluatie van participatietrajecten: zo zorg je ervoor dat de informele lessen die je met elkaar opdoet ook geformaliseerd worden, terug te vinden zijn en zo leidraad kunnen bieden voor de toekomst.
6. Maak inzichtelijk welk type inwoners je wilt betrekken
Scheer bij een stakeholderanalyse niet alle inwoners over één kam. De inwoner van Waalwijk bestaat niet. Inwoners hebben ieder andere voorkeuren voor de manier waarop ze willen participeren met de gemeente.

Resultaat

De raad heeft in zijn raadsvergadering van 6 april 2023 het volgende besloten:

1. De in het rapport 'DoeMee onderzoek Participatie en Omgevingswet; Rekenkameronderzoek gemeente Waalwijk' opgenomen aanbevelingen over te nemen;
2. In samenspraak met het college de aanbevelingen aan de raad uit te werken en voor eind december 2023 hierover in gesprek te gaan:
 - a. Stuur als raad meer op participatie.
 - b. Maak afspraken over de rollen van de raad en het college.
3. Het college opdracht te geven de aanbevelingen aan het college uit te voeren, waarbij zij zelf mag wegen of bepaalde conclusies terecht zijn, en de raad hierover uiterlijk in december 2023 voorstellen te doen:
 - a. Creëer specifiek beleid en/of handvatten voor de ambtelijke organisatie.
 - b. Werk de handreiking voor participatie verder uit en geef deze ook een plek op de website, zowel voor commerciële als niet-commerciële initiatiefnemers.
 - c. Geef aandacht aan evaluatie van participatietrajecten.
 - d. Maak inzichtelijk welk type inwoner je wilt bereiken

Meer informatie over het onderzoek is te vinden via: <https://www.waalwijk.nl/archief-rapporten-rekenkamercommissie>

➤ 2 Tussen subsidie en markt: Een onderzoek naar subsidiëring en beheer van maatschappelijk vastgoed in Waalwijk

Inleiding

In 2023 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek opgeleverd naar de subsidieregeling(en) van de gemeente Waalwijk en mogelijke onduidelijkheden daarin. De aanleiding voor het onderzoek was een door de raad aanvaarde motie tijdens het debat over de Kadernota 2022 (15 juli 2021). In het debat ontstond een bredere discussie over het subsidiebeleid, en meer specifiek over de subsidies aan sociaal-culturele centra, historisch gegroeide afspraken daarover en de (on)mogelijkheden van het verwerven van eigen inkomsten en het vervullen van een maatschappelijke functie voor deze sociaal-culturele centra.

De centrale vraagstelling van het onderzoek luidt: Wat is de kwaliteit van het subsidiebeleid in relatie tot maatschappelijk vastgoed en maatschappelijke ontwikkeling en in hoeverre sluit de uitvoering hierop aan?

Conclusies

De rekenkamercommissie trekt op basis van de gemaakte analyse de volgende conclusies:

1. De gemeente Waalwijk heeft eigen subsidiebeleid waarin subsidies verstrekt worden op basis van inhoudelijke activiteiten gericht op maatschappelijke ontwikkeling. De beleidskeuzes worden niet altijd consequent opgevolgd in de praktijk en de gevolgen van nieuwe beleidskaders waren niet voor iedereen helder.
2. Bij het vaststellen van het nieuwe subsidiebeleid is er een beperkt aantal objectieve criteria opgesteld waarmee de keuze voor een subsidie kan worden onderbouwd. Dit kan leiden tot onduidelijkheid en onvrede.

3. Wij-dienstencentra zijn moeilijk met elkaar te vergelijken. Dat zorgt voor onvrede en onbegrip in gesprekken tussen gemeente en besturen, bijvoorbeeld ten aanzien van de subsidies die voor de verschillende Wij-dienstencentra worden verstrekt. Het maatwerk dat geboden wordt, is niet altijd voldoende onderbouwd, en vaak gebaseerd op historische afspraken. De eventuele bezuiniging op den Bolder blijkt hierdoor ook beperkt onderbouwd.
4. Landelijke wet- en regelgeving geeft beperkt ruimte aan gesubsidieerde instellingen om eigen inkomsten te verwerven met commerciële activiteiten
5. De correctheid van het algemeen-belang besluit, aldus besloten in het beleidsdocument over Wij-dienstencentra, is niet volkomen helder

Aanbevelingen

1. Overweeg (aanvullende) ruimte te scheppen in het subsidiebeleid om initiatieven te ondersteunen die op basis van de Subsidieregeling Maatschappelijke Ontwikkeling geen subsidie ontvangen.
2. Bouw verder aan objectieve criteria waarmee de keuze voor subsidie kan worden onderbouwd, maar blijf ruimte bieden voor maatwerk.
3. Bouw, samen met de subsidiënten, een set aan objectieve criteria om de professionele personele inzet en financiering van maatschappelijk vastgoed vergelijkbaar te maken.
4. De beperkte ruimte in landelijke wet- en regelgeving vragen om een expliciete keuze van raad en college over de financiering van Wij-dienstencentra.
5. Betrek de bevindingen uit dit rekenkameronderzoek over de Wij-dienstencentra bij de beleidsevaluatie van de nota ontmoetingsvoorzieningen 'Ontmoeten doe je samen' en versterk daarmee het lerend vermogen

Resultaat

De raad heeft in zijn raadsvergadering van 22 juni 2023 het volgende besloten:

1. Het rapport 'Tussen subsidie en markt; Een onderzoek naar de subsidiering en beheer van maatschappelijk vastgoed in Waalwijk' voor kennisgeving aan te nemen en de hierin opgenomen aanbevelingen over te nemen:
 - a. Overweeg (aanvullende) ruimte te scheppen in het subsidiebeleid om initiatieven te ondersteunen die op basis van de Subsidieregeling Maatschappelijke Ontwikkeling geen subsidie ontvangen;
 - b. Bouw verder aan objectieve criteria waarmee de keuze voor subsidie kan worden onderbouwd, maar blijf ruimte bieden voor maatwerk;
 - c. Bouw, samen met de subsidiënten, een set aan objectieve criteria om de professionele personele inzet en financiering van maatschappelijk vastgoed vergelijkbaar te maken;
 - d. De beperkte ruimte in landelijke wet- en regelgeving vragen om een expliciete keuze van raad en college over de financiering van Wij-dienstencentra;
 - e. Betrek de bevindingen uit dit rekenkameronderzoek over de Wij-dienstencentra bij de beleidsevaluatie van de nota ontmoetingsvoorzieningen 'Ontmoeten doe je samen' en versterk daarmee het lerend vermogen
2. Het college te verzoeken de aanbevelingen uit te voeren en de raad hierover uiterlijk in 2025 voorstellen te doen en/of te informeren.

Meer informatie over het onderzoek is te vinden via: <https://www.waalwijk.nl/archief-rapporten-rekenkamercommissie>

➤ 3 Rekenkameronderzoek Waalwijk: Integraal Uitvoeringsplan (IUP)

Inleiding

In 2023 heeft de rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar het proces van het IUP, kijkend vanuit de controlerende en kaderstellende rol van de gemeenteraad bij het vaststellen en het uitvoeren/bewaken van de voortgang van het IUP.

De centrale vraagstelling luidt: Hoe kan de gemeenteraad vanuit haar controlerende -, kaderstellende- en vertegenwoordigende rol sturen op de totstandkoming en voortgang van het Integraal Uitvoeringsplan?

Conclusies

De rekenkamercommissie trekt op basis van de gemaakte analyse de volgende conclusies:

1. Beleids- en beheerplannen voor de openbare ruimte zijn gedateerd
2. Er is geen ritme in de beleidscyclus waarin beleids- en beheerplannen voor de openbare ruimte worden geactualiseerd
3. In de onderzochte IUP's ontbreken assets in de openbare ruimte
4. De huidige IUP's formuleren de noodzakelijke opgaven in de openbare ruimte puur vanuit de technische noodzaak
5. De huidige IUP's voorziet niet in het uitvoeren van projecten gekoppeld aan wensen
6. De huidige IUP's bieden een doorkijk voor de opgaven op middellange termijn
7. Het detailniveau van de financiële kaders, zoals de programmabegrotingen en meerjarenperspectieven, is grofmazig, waardoor de uitvoeringswerkzaamheden die tot de benodigde budgetten geleid hebben vaak niet voldoende herkenbaar zijn
8. In de onderzochte IUP's is de terugkoppeling met betrekking tot de uitvoering van de projecten in de voorgaande periode beperkt
9. Nadat het IUP door de gemeenteraad is vastgesteld, wordt, met uitzondering van majeure begrotingswijzigingen, de raad niet meer verder geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering

Aanbevelingen

1. Actualiseer de beleids- beheerplannen voor de openbare ruimte. Stel hiervoor één Integraal Maatschappelijk BeheerKader (IMBK) op waarin de ambities met betrekking tot de openbare ruimte integraal worden vastgelegd.
2. Zorg dat de beleidscyclus van opstellen en actualiseren van het Integraal Maatschappelijk BeheerKader elke vier jaar wordt doorlopen. Zo kunnen in elke raadsperiode de ambities en opgaven worden geactualiseerd en houdt de raad grip op het beleids- en beheerproces.
3. Neem de ontbrekende assets, zoals groen, op in het IUP. Het hierboven genoemde Integraal Maatschappelijk BeheerKader biedt hiervoor de beleidsmatige

- onderbouwing.
4. Leg in de toekomstige BeheerKaders nadrukkelijk de koppeling tussen techniek en bestuurlijke en maatschappelijke opgaven als duurzaamheid, klimaatverandering, circulariteit en de gezondheid van inwoners spelen een steeds grotere rol bij het beheer van de assets in de openbare ruimte.
 5. Neem in de budgetten voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte een post voor kleine aanpassingen op die de raad voor invullen van wensen kan gebruiken.
 6. Breng op transparante wijze de vervangingsopgave van de openbare ruimte in beeld, waarin de vervangingsinvesteringen voor de verschillende assets voor een lange periode (bij voorkeur 20 jaar of meer) in beeld worden gebracht.
 7. Houd rekening met consequenties van uitbreiding van het IUP. Wanneer de opgaven hierin uitgebreid worden, heeft dit consequenties voor de ambtelijke capaciteit en de benodigde middelen.
 8. Neem een helder hoofdstuk of paragraaf in het IUP op waarin wordt teruggekeken naar de uitvoering van projecten over de afgelopen periode.
 9. Neem in de voorjaars- en najaarsrapportage een paragraaf op waarin de belangrijkste punten met betrekking tot de uitvoering van het IUP worden weergegeven. Op die manier blijft de raad bij de uitvoering betrokken.

Resultaat

De raad heeft in zijn raadsvergadering van 21 september 2023 het volgende besloten:

1. Het rapport 'Rekenkameronderzoek Waalwijk: Integraal Uitvoeringsplan (IUP)' voor kennisgeving aan te nemen en de hierin opgenomen aanbevelingen over te nemen. In het kort hieronder weergegeven:
 - a. Sectoraal versus integraal**

Stel één Integraal Maatschappelijk BeheerKader (IMBK) op waarin de ambities met betrekking tot de openbare ruimte integraal worden vastgelegd en hanteer dit IMKB als kaderstellend voor het IUP. Doorloop de beleidscyclus van dit IMBK elke vier jaar. Neem ontbrekende assets op in het IUP.
 - b. Technische kwaliteit versus maatschappelijke doelen**

Neem bestuurlijke en maatschappelijke opgaven als duurzaamheid, klimaatverandering, circulariteit en de gezondheid van inwoners consequent mee in het formuleren van de beheeropgaven in de openbare ruimte. Het Integraal Maatschappelijk BeheerKader helpt om deze koppeling tussen de (maatschappelijke) opgaven en beheer van de assets te kunnen maken. Neem in de budgetten een post voor kleine aanpassingen op die de raad kan gebruiken voor het invullen van wensen.
 - c. Korte versus lange termijn**

Breng op transparante wijze de vervangingsopgave van de openbare ruimte in beeld, waarin de vervangingsinvesteringen voor de verschillende assets voor een lange periode (bij voorkeur 20 jaar of meer) in beeld worden gebracht. Veranker deze in het IMKB.
 - d. Zekerheid versus onzekerheid**

Formuleer de benodigde budgetten op basis van ambities en technische noodzaak. Neem structureel de post VAT-kosten op, zodat de uitvoering

van projecten niet per definitie afhankelijk is van de beschikbare capaciteit in de ambtelijke organisatie. Neem ook een helder hoofdstuk of paragraaf in het IUP op waarin wordt teruggekeken naar de uitvoering van projecten over de afgelopen periode. Neem in de voorjaars- en najaarsrapportage een paragraaf op waarin de belangrijkste punten met betrekking tot de uitvoering van het IUP worden weergegeven.

2. Het college te verzoeken de aanbevelingen uit te voeren en deze te verwerken in het aanstaande, nieuwe IUP 2025-2028.

Meer informatie over het onderzoek is te vinden via: <https://www.waalwijk.nl/archief-rapporten-rekenkamercommissie>

4. Kosten 2023

De raad heeft in de begroting 2023 een bedrag van € 55.641 opgenomen voor het werk van de rekenkamercommissie

<i>De volgende uitgaven zijn door de rekenkamercommissie in 2023 gedaan (in €):</i>	
Vacatiegelden en onkostenvergoeding voorzitter en leden:	15.600
Onderzoeken:	30.897
Contributie NVRR 2023:	410
Diversen:	24
<i>Totaal besteed:</i>	<i>46.931</i>

5. Van rekenkamercommissie naar Rekenkamer per 1 januari 2024

Op 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers in werking getreden. Hierover heeft de rekenkamer begin 2024 een brief gestuurd met daarin de belangrijkste wijzigingen.

Doel van deze wijziging van de Gemeentewet is om een sluitend stelsel voor gedegen rekenkameronderzoek tot stand te brengen ter ondersteuning van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Alle gemeenten dienen voor 1 januari 2024 een rekenkamer in te stellen. Voor de versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad zijn de bevoegdheden van de rekenkamer verduidelijkt en uitgebreid.

Voor de gemeente Waalwijk betekent dit dat de rekenkamercommissie is overgegaan naar een rekenkamer. Daartoe heeft de gemeenteraad op 21 december 2023 besloten de 'Verordening gemeentelijke rekenkamercommissie 2016' in te trekken en de 'Verordening rekenkamer gemeente Waalwijk 2024' vast te stellen.

De belangrijkste wijzigingen zijn:

1. De bevoegdheid van de rekenkamer om garanties, subsidies en leningen te onderzoeken is uitgebreid
2. De bevoegdheid van de rekenkamer om externe partijen te onderzoeken waar de gemeente in deelneemt is uitgebreid
3. De rekenkamer kan voortaan onderzoek instellen naar de inkoop- en contractrelaties
4. De rekenkamer kan aan de gemeenteraad vertrouwelijk mededelingen doen

5. De rekenkamer geeft het college de gelegenheid om te reageren op de bevindingen en conclusies
6. Het college dient jaarlijks te rapporteren over de opvolging van rekenkameronderzoeken
7. De bevoegdheden van de rekenkamer dienen ruim te worden opgevat
8. Medewerkers van de gemeentelijke griffie kunnen desgewenst de rekenkamer ondersteunen

6. Plan 2024

Nr.	Onderwerp	Globale tijdslijn
1	Jeugdzorg	Af te ronden Q1 2024
2	Vooronderzoek woonbeleid	Nader te bepalen

De rekenkamercommissie oriënteert zich momenteel nog op de wijze waarop zij het onderzoek naar de insteekhaven vorm gaat geven. Zodra daar duidelijkheid over is komt de rekenkamer daar bij u op terug.

Rekenkamercommissie Waalwijk,
 Mw. J. Hendrickx, voorzitter
 Mw. D.E.M. van Gestel-Mulders, lid
 Dhr. M. Barrois, lid

Secretariaat: Mw. F.A. Opperman, griffie

April 2024

